

**για τον πολιτικό
χαρακτήρα του
Queerness
Billie Cashmore**

Για τον πολιτικό χαρακτήρα του Queerness

Τίτλος πρωτοτύπου: **On the Political Character of Queerness**

Συγγραφέας: **Billie Cashmore**

Απόδοση στα ελληνικά:
μεταφραστική ομάδα wormhole,
ένα μεταφραστικό εγχείρημα
που γεφυρώνει τον αναγνώστη
με διάσπαρτα κείμενα ανά τον κόσμο.

Θεωρούμε πώς η ανταλλαγή γνώσης και εμπειριών
δεν θα πρέπει να υφίστανται ως μορφή εμπορεύματος.
Γι' αυτό πήραμε την απόφαση, με ότι μέσο διαθέτουμε,
να παρέχουμε ανοιχτή πρόσβαση σε βιβλία,
κείμενα, άρθρα, δοκίμια, κυρίως ξενόγλωσσα,
σε αυτούς που δεν μπορούν να έχουν,
λόγω οικονομικής δυσπραγίας
ή/και που δεν γνωρίζουν καλά μία ξένη γλώσσα.

Μία μορφή αλληλεγγύης, αν θέλετε,
για την προσέγγιση στην παραγωγή γνώσης,
μέσα από διαδικασίες αυτομόρφωσης αλλά και
υποδείξεις υλικού για μεταφράσεις τις οποίες
μπορείτε να στείλετε στο: wormhole_txt (at) riseup (dot) net

Απρίλιος, 2025

Για τον πολιτικό χαρακτήρα του Queerness

Αυτό το κομμάτι αφορά μια πολιτικο-φιλοσοφική δομή επιχειρημάτων που έχει διαδοθεί ευρέως στη δημόσια σκέψη σχετικά με το queerness. Γράφτηκε από απογοήτευση, από θυμό για τους queer ανθρώπους, συμπεριλαμβανομένου και του εαυτού μου.

Το επιχείρημα έχει ως εξής: η κανονιστικότητα των κοινωνικών ρόλων -συμπεριλαμβανομένων (και κυρίως;) εκείνων που συνδέονται με το πλέγμα του φύλου (και της σεξουαλικότητας) - απαιτεί τη φιγούρα ενός αποκλεισμένου όντος σε σχέση με το οποίο ορίζεται η συνοχή αυτής της νόρμας.

Κατά μία έννοια, πρόκειται για ένα είδος μεταμόρφωσης της λογικής του συμπληρώματος του Jacques Derrida, σύμφωνα με την οποία η συνοχή κάθε συστήματος απαιτεί μια μορφή συμπερίληψης-αποκλεισμού, που αποδομεί έτσι το σύστημα στην ίδια την κατασκευή του.

Στην ανάγνωση της Judith Butler της εισαγωγής του Foucault στο ημερολόγιο της ερμαφρόδιτης Herculine Barbin, το όριο της μήτρας της αναπαράστασης που ονομάζουμε «φύλο» επιτυγχάνεται, έτσι ώστε «η Herculine δεν είναι μια “ταυτότητα”, αλλά η σεξουαλική αδυναμία μιας ταυτότητας».

Τώρα, η πιο σημαντική πτυχή της θέσης της Butler, και αναμφίβολα το πιο αληθινό στοιχείο της, είναι ότι το sex/gender είναι το αποτέλεσμα ενός είδους σκηνοθετικής διαδικασίας που δεν μπορεί να θεωρηθεί με όρους μιας προϋπάρχουσας ταυτότητας, αλλά η άρθρωσή της μας εμποδίζει να μιλάμε για ταυτότητα με οποιαδήποτε ουσιαστική έννοια.

Με άλλα λόγια, δεν υπάρχει «αρσενική ή θηλυκή» υπόσταση, ούτε βιολογικά ούτε, φυσικά, κοινωνικοψυχολογικά (δεν υπάρχει «σώμα» ως τέτοιο, πόσο μάλλον ένα «λάθος σώμα» στο οποίο θα μπορούσαμε να γεννηθούμε). Ωστόσο, ζούμε σε έναν κόσμο όπου η ουσία έχει έναν ρόλο σκηνοθετημένο: το πρόβλημα για τη θεωρία του φύλου γενικά, λοιπόν, είναι να σκεφτεί τις κατηγορίες που απαιτούνται για να περιγράψει αυτή την κανονιστικά επιβαλλόμενη διαδικασία, να σκεφτεί πώς είναι δυνατόν η ουσία να συγκροτείται επιτελεστικά.

Αλλά υπάρχει και ένα άλλο επιχείρημα εδώ, καταδεικνύει τη λαμπρή ιδέα του βιβλίου της Butler, να περνάει κρυφά από την πύλη. Δηλαδή, δεδομένου ότι αυτή η «επιτελεστική συγκρότηση» είναι το είδος της πράξης που συγκροτεί κάτι ως υπόθεση (θυμηθείτε, φυσικά, τον δικαστή που δηλώνει «ένοχος!» και έτσι συγκροτεί τον κατηγορούμενο ως καταδικασμένο), θα πρέπει ως εκ τούτου να βρίσκεται έξω από το πλέγμα της συγκροτημένης αναπαράστασης.

Αυτό είναι που αποτελεί τη συνθήκη δυνατότητας αυτού που η Butler αποκαλεί «ανατρεπτικές έμφυλες πράξεις», το είδος της πράξης που, όπως και η Herculine, δεν μπορεί να κατανοηθεί εντός της μήτρας της αναπαράστασης, η οποία με την προσήλωσή της στον ουσιοκρατισμό των πατριαρχικών κατηγοριών αποκλείει τη σκέψη αυτών των κατηγοριών ως ενεργούμενων, ως παράγοντας της εμφάνισης της ουσίας ως τόσες πολλές επιδράσεις αυτών των πολλαπλών και πάντα παράνομων πράξεων.

Για την Butler,

οι δυνατότητες μετασχηματισμού του φύλου βρίσκονται ακριβώς στην αυθαίρετη σχέση μεταξύ αυτών των πράξεων, στη δυνατότητα μιας αποτυχίας επανάληψης, μιας παραμόρφωσης ή επαναληπτικής παρωδίας που εκθέτει το χωρίς ουσιαστική οντότητα αποτέλεσμα της παραμένουσας ταυτότητας ως πολιτικά εύθραυστης κατασκευής.¹

---

1 Judith Butler, 1990 [1999] Gender Trouble, (London: Routledge). p.179

Αυτή είναι πραγματικά η βασική πολιτική στιγμή σε αυτό το μεγάλο θεμελιώδες κείμενο της σύγχρονης θεωρίας. Ακριβώς επειδή εντοπίζει σε κάθε συγκρότηση του φύλου μια στιγμή της Herculinean αποτυχίας να κατηγοριοποιηθεί στις ποικίλες μορφές της - κυρίως την «παρωδιακή επανάληψη» του drag που αντιπροσωπευτικά αντικατοπτρίζει το φύλο αλλά στην πραγματικότητα επιτελεστικά συνιστά κάτι εντελώς διαφορετικό - το queerness εντοπίζεται έτσι ως η αναγκαία συμπεριλαμβανόμενη-αποκλειόμενη στιγμή σε όλες τις αναπαραστάσεις μας για το sex - gender - sexuality.

Υπάρχει τότε ένα είδος (οντολογικής;) διαφοράς μεταξύ queerness και queer people, όπου η πρώτη είναι μια αναγκαία συνθήκη της αναπαράστασης του φύλου (gender(ed)), ενώ οι δεύτεροι είναι απλώς εκείνοι που έχουν αποτύχει πιο ρητά να επαναλάβουν την παράστασή τους, εκείνοι από εμάς που είναι λίγο πολύ απείθαρχοι για την πατριαρχία. Η εννοιολογική δεξιοτεχνία και τα αναμφίβολα εξελιγμένα επιχειρήματα της Butler, έχουν φέρει επανάσταση σε πολλούς τομείς της φιλοσοφίας, όχι μόνο στον φεμινισμό, οπότε δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι η συζήτηση αυτή έχει απήχηση πολύ πέρα από τον ακαδημαϊκό κόσμο στον οποίο οφείλονται τα επιχειρήματά της.²

Αυτό έχει οδηγήσει σε μια επιμονή στην οντολογική διαφορά μεταξύ της queerness και των queer ατόμων, με αποτέλεσμα ένα ιδιαίτερο είδος έμφυλης έκφρασης το οποίο εξυμνώντας την επιτελεστική του συγκρότηση αποσταθεροποιεί την πατριαρχία, και το οποίο σχετίζεται μόνο τυχαία με τα queer άτομα, στο βαθμό που τα τελευταία έχουν προδιάθεση για τέτοιες επιτελέσεις και μερικές φορές αδυνατούν να κάνουν οποιοδήποτε άλλο είδος επιτέλεσης.

---

2 Παρόλα αυτά, δεν θεωρώ ότι τα κίνητρα πίσω από το κείμενο είναι ακαδημαϊκά. Είναι μάλλον σαφές ότι η Butler, κάθε φορά που γράφει για το φύλο ή την ταυτότητα, καθοδηγείται από μια βαθιά αγάπη και φροντίδα για την queerness και τους queer ανθρώπους. Είναι ένα βιβλίο που προέρχεται τόσο από τα dyke bars και τα drag shows όσο και από τις αίθουσες των σεμιναρίων.

Επομένως, η queerness ορίζεται εδώ με τρόπο που καθιστά δυνατή τη σαφή πολιτικοποίησή της. Φυσικά, τα queer άτομα ανέκαθεν συμμετείχαν στην πολιτική, όσο η σεξουαλικότητα και το φύλο απασχολούσαν το κράτος, αλλά αυτό που επιτυγχάνει ο επαναπροσδιορισμός της Butler είναι να υποστηρίξει ότι ο πολιτικός χαρακτήρας της queerness δεν διασφαλίζεται πλέον από τη διαπραγματέυσή της με το κράτος, αλλά συνδέεται μάλλον με την επίμονη αποσταθεροποίηση των πατριαρχικών πλεγμάτων αναπαράστασης.

Μπορούμε τώρα να φτάσουμε σε αυτό που φαίνεται να είναι ένα σύνθημα της πρόσφατης queer πολιτικής, δηλαδή ότι η queerness είναι «εγγενώς» πολιτική. Δεν είναι απλώς εγγενώς πολιτική, έχει μια εγγενή πολιτική διάσταση, που σημαίνει ότι η αποσταθεροποιητική της θέση είναι αναγκαστικά αντιπατριαρχική και χάρη στο τέχνασμα της διαθεματικής ανάλυσης, συνδέεται με όλους τους άλλους αγώνες και επομένως, είναι αντικαπιταλιστική. Αλληλούια! Ο κομμουνισμός στο παρόν. Είναι λίγο άδικο για την Butler, το παραδέχομαι, αλλά αυτή είναι γενικά η επικρατούσα πολιτική και επαναλαμβάνεται.

Στο «Critically Queer», ένα δοκίμιο που δημοσιεύτηκε στο *Bodies that Matter*, η συγγραφέας υποστηρίζει, για άλλη μια φορά, ότι οι ανατρεπτικές επιτελεστικές πράξεις, όπως αυτές που εκφράζονται στις drag performances, είναι ριζοσπαστικές (μόνο) στο βαθμό που αμφισβητούν το καθεστώς της αλήθειας του σεξ. Δηλαδή, να σκιαγραφήσουμε την queer στιγμή στη συγκρότηση των ετεροφυλοφιλικών προτύπων που είναι πάντα παρούσα ως η διαρκώς εξαφανισμένη συνθήκη (μη) δυνατότητας της cis-heterosexuality.

Η προσέγγιση της Butler, λοιπόν, όπως πρέπει πάντα να έχουμε κατά νου, είναι να εξετάσουμε πώς είναι δυνατή μια εκ νέου ονοματοδοσία σε αυτόν τον επιτελεστικό τρόπο που βρίσκεται διαρκώς σε σχέση με αυτό που αντιτίθεται. Η απάντηση, φυσικά, βρίσκεται σε αυτή την οντολογικοποίηση της έννοιας της queerness ως στιγμή όλων των έμφυλων πράξεων, και μάλιστα ως συνθήκη του λόγου εν γένει.

Αλλά η οντολογικοποίησή της σημαίνει ότι η Butler έχει πρόβλημα να εντοπίσει τι είναι εμφανώς queer σε μια συγκεκριμένη πράξη, τι κάνει μια πράξη queer και μια άλλη όχι, αν η queerness εντοπίζεται διαρκώς ως ο παραγωγικός τόπος του ίδιου του λόγου.

Η Butler δεν φαίνεται να έχει κάποια έννοια γι' αυτό, αλλά χρησιμοποιεί πάντα ένα συγκεκριμένο ρεφρέν σε διαφορετικές μορφές, το οποίο λειτουργεί ως ένα είδος αστερισμού ορολογίας γύρω από την πραγματική στιγμή του νοήματος στα έργα της. Η σαφέστερη περίληψη έχει ως εξής:

Η επανερμηνεία των κανόνων είναι επομένως συνάρτηση της αναποτελεσματικότητάς τους, και έτσι το ζήτημα της ανατροπής, της εκμετάλλευσης της αδυναμίας του κανόνα, γίνεται ζήτημα οικειοποίησης των πρακτικών της αναδιατύπωσής του. Η κριτική υπόσχεση του drag δεν χρειάζεται να συνοδεύεται από τον πολλαπλασιασμό των φύλων, σαν να αρκεί μια απλή αύξηση του αριθμού, αλλά μάλλον από την έκθεση ή την αποτυχία των ετεροφυλόφιλων καθεστώτων να νομιμοποιήσουν ή να περιορίσουν πλήρως τα δικά τους ιδανικά.³

Υπάρχει εδώ κάτι σαν μια έμμεση κριτική, αν και η σχέση της με τις εκδοχές της Χεγκελιανής ή της Σχολής της Φρανκφούρτης παραμένει (ίσως σκόπιμα) ασαφής.

Αλλά τι είναι αυτή η «κατοίκηση» μιας πρακτικής επαναδιατύπωσης, πάνω στην οποία φαίνεται τώρα να κρέμεται η πολιτική του queerness; Φαίνεται να προσεγγίζουμε τον ισχυρισμό ότι η «queerness» είναι προσβάσιμη μέσω μιας αυθεντικής μορφής του Being-queer, που είναι ριζικά διαφορετική από το να είσαι queer ως άτομο, έχοντας πάντα να κάνει με μια συγκεκριμένη πολιτική αμφισβήτησης του κανόνα.

---

3 Judith Butler, 1993. *Bodies that Matter*, (London: Routledge) p.257.

Και αν αυτό θεωρηθεί ως η πραγματική λειτουργία του queerness στο πλαίσιο της επιτελεστικής κατασκευής όλων των έμφυλων προτύπων, όχι αυστηρά ως ένας αναπαραστατικός άλλος έναντι του οποίου ορίζονται αυτά τα πρότυπα, αλλά μάλλον ως μια στιγμή αποτυχίας κατά την εφαρμογή των ίδιων αυτών των προτύπων, τότε αυτή η αμφισβήτηση είναι πραγματικά ο τρόπος με τον οποίο το queerness καταγράφεται αναπαραστατικά.

Η αίσθηση της Butler για την κατοίκηση του queerness θα μπορούσε τότε, μέσω αυτής της αίσθησης του να είσαι-στο-σπίτι-της queerness, να μας προσφέρει μια εκπληκτική εμφάνιση μιας γνωστής διατύπωσης, αν και σε άλλη μορφή, ότι το queer φύλο είναι εκείνο το φύλο για το οποίο το φύλο του είναι υπό αμφισβήτηση. Όλα τα προβλήματα που σχετίζονται με το queerness γίνονται τότε το πρόβλημα αυτής της μη σχέσης μεταξύ του queerness και των queer ατόμων, όπου τα τελευταία βρίσκουν τους εαυτούς τους να εκπροσωπούνται, αλλά εξακολουθούν να προσπαθούν να βρουν τη θέση τους στο queerness.

Επομένως, η queerness είναι πάντα αποσταθεροποιητική για τις έμφυλες νόρμες, και επομένως πάντα πολιτική, ακόμη και αν η είσοδός της στην αναπαράσταση είναι δυνατή μόνο μέσω μιας αμφισβήτησης που προϋποθέτει μια αυθεντική κατοίκηση της οντολογικής δομής του λόγου, μια αυθεντικότητα που αρθρώνεται πάντα ως αδυναμία οποιασδήποτε επιτελεστικής αυθεντικότητας.

Ενώ η θέση της Butler μπορεί κάλλιστα να αποκλείει οποιαδήποτε προσφυγή στην αυθεντική αρρενωπότητα ή θηλυκότητα - ή ακόμη και στην αίσθηση της queer αυθεντικότητας - αυτή η αντίληψη της queerness ως κριτικής αστάθειας ανοίγει τη δυνατότητα ενός queer ατόμου που δεν κατοικεί σε αυτή την queerness, η οποία κατασκευάζεται σε τόσο γενικό επίπεδο που γίνεται όρος κάθε λόγου. Με αυτή την έννοια η Butler οντολογικοποιεί την queerness: ακόμη και αν αναδεικνύεται σε μόνιμο αποσταθεροποιητή της δυνατότητας της οντολογίας, αποκτά αυτό το καθεστώς μόνο με το να οντολογικοποιείται ως συνθήκη αδυναμίας της οντολογίας.

Μια τέτοια θέση οδηγεί σε μια πολιτική ένταξης και καθολικότητας που είναι ευρέως αποδεκτή, ιδίως όταν συνδυάζεται με την πολιτική αλληλεγγύης της διαθεματικότητας με την οποία η Butler ξεκινά την επιχειρηματολογία της στο Gender Trouble - η οποία τοποθετεί τη δυνατότητα μιας φεμινιστικής πολιτικής όχι σε ένα κοινό χαρακτηριστικό (δεδομένου ότι, αυστηρά μιλώντας, τα άτομα δεν έχουν φύλο ή γένος σύμφωνα με την Butler), αλλά μάλλον στον κοινό στόχο της κατάργησης της πατριαρχίας.

Η διαθεματικότητα, αντί να ερμηνεύεται απλώς ως απαραίτητη αναγνώριση των τρόπων συγκρότησης και κυριαρχίας των ατόμων στο σταυροδρόμι μεταβλητών σχέσεων κυριαρχίας, θεωρεί πλέον καθεμία από αυτές τις σχέσεις ως αμοιβαία συστατική, έτσι ώστε δεν έχει νόημα η πατριαρχία χωρίς την υπεροχή των λευκών, δεν έχει νόημα η κουλτούρα του queer χωρίς την αντίσταση στον αποικιοκρατισμό κ.λπ.

Έτσι, η διασύνδεση όλων των αγώνων επιτρέπει ορισμένες πολιτικά αμφισβητήσιμες θέσεις, όπως αυτή σύμφωνα με την οποία ο πολυγαμικός έρωτας είναι αναγκαστικά συνδεδεμένος με τον αντι-αποικιακό αγώνα, γεγονός που δημιουργεί ένα αίσθημα ακτιβισμού μέσω μιας σειράς επιλογών που εφαρμόζουμε στη ζωή μας, λόγω της φαινομενικής τους σύνδεσης με όλες τις άλλες μορφές κυριαρχίας.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι δεν υπάρχει κανένας αγώνας ενάντια στην καταπίεση στον οποίο δεν πρέπει να εμπλακούμε, και ότι η διασύνδεση μεταξύ, για παράδειγμα, της γενοκτονίας των Παλαιστινίων από το 1948 από το αποικιοκρατικό κράτος του Ισραήλ χρηματοδοτείται και υποστηρίζεται τεχνολογικά από την παραγωγή δεδομένων της τεχνολογικής βιομηχανίας, η οποία διαμορφώνει ένα νέο φασισμό στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Ωστόσο, οι ισχυρισμοί περί διασύνδεσης που φαντάζονται έναν συνολικό κοινωνικό χώρο στον οποίο όλες οι σχέσεις μπορούν να θεωρηθούν αλληλεξαρτώμενες, όχι μόνο αγνοούν τη ριζικά αποσυνδεδεμένη φύση της ζωής μας στην εποχή της

παγκοσμιοποίησης, αλλά επιτρέπουν επίσης μια μορφή πολιτικής ακτιβισμού που λειτουργεί ως παραίτηση, συμμετοχή μόνο στη δική μας ατομική ζωή, και που καταλαμβάνει το σύνολο μέσω της (συνχά πολύ αδύναμης) σύνδεσής της με όλους τους άλλους.

Το πρόβλημα με την οντολογικοποίηση της queerness είναι ότι, καθώς καθορίζεται ως γενική προϋπόθεση για τον (φυλετικό) λόγο, χάνει κάθε μεροληψία -και ως εκ τούτου- κάθε αίσθηση αντίθεσης προς οτιδήποτε υπερβαίνει μια αόριστα καθορισμένη νόρμα.

Η «queerness» γίνεται προσβάσιμη σε όλους, αρκεί να θεωρείται ως κάτι που «αμφισβητεί» τις φυλετικές νόρμες. Κατά κάποιον τρόπο, αυτό είναι ακριβώς που επέτρεψε στις TERF στη Μεγάλη Βρετανία να χαρακτηρίσουν τις ετεροφυλόφιλες λευκές γυναίκες ως «μη τυπικές για το φύλο τους» μόνο και μόνο επειδή έχουν κοντά μαλλιά: είναι ουσιαστικά αλήθεια!⁴ Φαίνεται λοιπόν ότι δεν υπάρχουν πολλά που να διακρίνουν την «queerness» με αυτή την μάλλον ελάχιστη έννοια από άλλα μέλη της queer κοινότητας που, για οποιονδήποτε λόγο, βρίσκονται πιο μακριά από τα όρια των κανονιστικών ρόλων των φύλων.

Η προσπάθεια να διατυπωθεί ένας όρος για την «queerness» που να επιτρέπει τη ριζοσπαστική ενσωμάτωση, απλοποιεί τις ποικίλες και διαφορετικές εκφάνσεις αυτής της «queerness» και μειώνει την πολιτική της σημασία στο μηδέν, σε ένα κενό νόημα στο οποίο μπορούν να συμμετάσχουν όλοι, αρκεί να πάρουν τις σωστές αποφάσεις για το ποια παπούτσια θα αγοράσουν ή ποιο κούρεμα θα κάνουν¹.

Δεν πρόκειται για μια απογύμνωση της πολιτικής σημασίας της queerness μέσω της καπιταλιστικής οικειοποίησης, αλλά μάλλον για μια διαδικασία μέσω της οποίας η καθιέρωση της queerness ως οντολογικής προϋπόθεσης εξασφαλίζει ότι χάνει κάθε σύνδεση με τις ασαφείς, συγκεκριμένες διαλεκτικές αναπαραστάσεις της.

---

4 Γιατί όλες έχουν αυτό το κούρεμα;

Ωστόσο, η αναγκαιότητα του λόγου σημαίνει ότι μια συγκεκριμένη σειρά αναπαραστάσεων συνδέεται αναμφίβολα με την «queerness», αν και αυτές είναι πλέον εντελώς αυθαίρετες, από τη στιγμή που η queerness γενικεύθηκε ως προϋπόθεση της (α)δυνατότητας του λόγου. Πρόκειται για μια «queerness» της οποίας η πολιτική διάσταση έχει πλέον εξαφανιστεί εντελώς, καθώς δεν έχει πλέον καμία σχέση με οτιδήποτε άλλο εκτός από την αυθεντική ζωή με την πανταχού παρούσα αποδόμηση των κανόνων, η οποία ούτως ή άλλως ήδη λαμβάνει χώρα: από την οπτική γωνία της «queerness», δεν υπάρχει, αυστηρά μιλώντας, τίποτα που πρέπει να αλλάξει.

Δεν υπάρχει πολιτική της «queerness».

Υποψιάζομαι ότι αυτό δεν είναι πρόβλημα της ανάλυσης της Butler, η οποία μου φαίνεται απολύτως σωστή από την άποψη της αποσαφήνισης του τι πρέπει σίγουρα να εννοείται με τον όρο «queerness» και την υποτιθέμενη πολιτική του. Το πρόβλημα είναι με αυτή την ιδέα της «queerness» ως κάτι που υπάρχει σε ένα τόσο καθολικό επίπεδο.

Χρήσιμη για μια κουλτούρα στην οποία απαιτείται ακτιβισμός από όλους μας, αλλά οι πιθανότητες ριζικής αλλαγής φαίνονται όλο και πιο περιορισμένες, η υιοθέτηση της queerness μας προσφέρει μια ριζοσπαστική πολιτική που απαιτεί ελάχιστα από εμάς. Αυτό θα μπορούσε να εξηγήσει την ήττα της στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική την τελευταία δεκαετία, η οποία κορυφώθηκε με την απαγόρευση από τον Trump της παροχής οποιασδήποτε υγειονομικής περίθαλψης σε τρανς άτομα κάτω των 19 ετών (η οποία, ως εκ τούτου, αφορά και ορισμένους ενήλικες τρανς) και την καθιέρωση της παρανομίας της transness στο νόμο.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, αν και οι αντιδραστικές δυνάμεις που βρίσκονται πίσω από αυτά τα μέτρα απορρίπτουν αναμφίβολα κάθε μορφή queer ταυτότητας, ο συχνά διατυπωμένος ισχυρισμός ότι η επίθεση εναντίον των τρανς ατόμων αποτελεί επίθεση εναντίον όλων των queer ατόμων δεν φαίνεται να επιβεβαιώνεται:

Το Εργατικό Κόμμα στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι περισσότερο από πρόθυμο να υπονομεύσει τα δικαιώματα των trans ατόμων με έναν μάλλον ακραίο τρόπο, χωρίς να προχωρήσει σε οποιαδήποτε ενέργεια που θα στοχεύει τα cisgender queer άτομα, και αυτό δεν φαίνεται να ισχύει ακόμη στην Αμερική του Trump. Άλλωστε, δεν έχει διαφύγει της προσοχής πολλών από εμάς το γεγονός ότι πολλές από τις προσωπικότητες που ηγούνται αυτής της επίθεσης εναντίον των τρανς ατόμων είναι cisgender ομοφυλόφιλοι άνδρες.

Αν η «queerness» έχει μια πολιτική, δηλαδή μια πολιτική που συνδέεται με αυτή τη συγκεκριμένη αντίληψη του κόσμου, τότε προφανώς δεν έχει επιτύχει πολλά και ίσως έχει ηττηθεί ακόμη πιο ξεκάθαρα από οποιαδήποτε άλλη πολιτική παγκοσμίως.

Επιπλέον, αυτό που χαρακτηρίζει την κατάστασή μας, ειδικά στο Ηνωμένο Βασίλειο, είναι ο τρόπος με τον οποίο η ακροδεξιά κατάφερε να υιοθετήσει μια βασική προϋπόθεση που θα αποδεχτούν και οι περισσότεροι φιλελεύθεροι cisgender, δηλαδή τη βιολογική πραγματικότητα του φύλου σε αντίθεση με την -πάντα σιωπηρά κατώτερη στην πραγματικότητά της- κοινωνική ή πολιτισμική έννοια του φύλου.

Καθώς γράφω αυτό το κείμενο, το Ανώτατο Δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου ανακοίνωσε πρόσφατα την απόφασή του ότι τα τρανς άτομα δεν θα προστατεύονται πλέον από διακρίσεις λόγω φύλου. Αυτό θα πρέπει, φυσικά, να προστεθεί στον συνεχώς αυξανόμενο κατάλογο των αποτυχιών του λόγου που υποστηρίζει ότι τα τρανς άτομα είναι εκείνα των οποίων το «gender» είναι κατά κάποιον τρόπο διαφορετικό από το «sex» τους.

Αλλά η πεποίθηση ότι το gender υπάρχει ως ένα είδος ιστορικής (μη) πραγματικότητας προβάλλεται ως η απόλυτη στιγμή της απελευθέρωσης για ορισμένους μέσα στην κοινότητα. Το συναίσθημα που συνδέεται με το να ζει κανείς στην αλήθεια αυτής της απομόνωσης από την ιστορία είναι η επιβεβαίωση της χαράς.

Ωστόσο, με αυτόν τον τρόπο, μια τέτοια θέση διακινδυνεύει να δημιουργήσει έναν ουσιοκρατισμό που πηγάζει ακριβώς από την ίδια της τη δήλωση ότι δεν είναι ουσιοκρατική, καθιερώνοντας μια συγκεκριμένη σχέση με την ιστορία της αναπαράστασης των φύλων, μαζί με μια σταθερή αναπαράσταση της αφηρημένης φύσης του σώματος, η οποία συγκεντρώνεται γύρω από συγκεκριμένες έννοιες και σύμβολα.

Τόσο οι ευθεία-φιλελεύθερες όσο και οι queer-ριζοσπαστικές θέσεις έχουν την τάση να αυτοπροβάλλονται ως υποκείμενα που ανταποκρίνονται ελεύθερα σε ένα υπερβολικά σταθερό σύνολο νοημάτων που έχουν κληρονομηθεί από την ιστορία, αναπαράγοντας έτσι την αντίληψη του φιλελεύθερου υποκειμένου του Διαφωτισμού, το οποίο κάνει ό,τι θέλει με τη φύση μέσω μιας σειράς ενεργειών που λαμβάνουν χώρα σε ένα αναπαραστατικό κενό.

Με αυτόν τον τρόπο, ξεχνούν τη σταθερότητα του εαυτού τους ως ηθοποιών που προκαθορίζονται από την πραγματική σημασία, και τη μεταβλητότητα της ιστορίας ως νόημα που πρέπει πάντα να ζει στο παρόν.

Προβλέπω ότι ο χρόνος της «queerness» πλησιάζει στο τέλος του και θα πρέπει να αναζητήσουμε νέους τρόπους για να εκφράσουμε τη θέση μας σε αυτόν τον κόσμο και τον τρόπο με τον οποίο αντιτιθέμεθα στην πατριαρχία, σε όλες τις εκφάνσεις της. Αυτό, υποψιάζομαι, θα συνοδεύεται από κάποιες μάλλον έντονες διαιρέσεις σε αυτή την κοινότητα που κάποτε μπορούσε να αυτοαποκαλείται «queer», καθώς ανακαλύπτουμε ότι αν ήταν μόνο αυτή η ιδέα του queerness που μας κρατούσε ενωμένους, τότε ίσως δεν ήμασταν καθόλου ενωμένοι.

Κινδυνεύουμε να χάσουμε ακόμη περισσότερα από όσα έχουμε ήδη χάσει, όχι μόνο αν συνεχίσουμε να εμμένουμε σε αυτόν τον αντιπαραγωγικό και άκαρπο τρόπο σκέψης, αλλά και αν δεν καταφέρουμε να βρούμε έναν τρόπο να συνεχίσουμε τον αγώνα, υπό νέες συνθήκες, προσαρμοσμένες στην κατάστασή μας.

Θα ήταν ωραίο να καταλήξουμε εδώ, με μια έκκληση για την αναζήτηση νέων τρόπων σκέψης για την πολιτική μας, αλλά δυστυχώς τα πράγματα είναι ακόμη χειρότερα.

Πράγματι, αν δεχτούμε ότι οι κατηγορίες μας για το queer φύλο και τη σεξουαλικότητα διαμορφώνονται από μια πολιτική –και έχω υποδείξει ότι σε πολλές περιπτώσεις η ξεχωριστή πολιτική του queerness, όπως την έχω περιγράψει, είναι ακριβώς αυτή η πολιτική που τις διαμορφώνει– τότε η αμφισβήτηση της πολιτικής μας ως απάντηση στην αποτυχία του queerness θα συνεπάγεται αναγκαστικά και την επανεξέταση των ίδιων των κατηγοριών που μέχρι τώρα προσπαθούσαμε να υπερασπιστούμε.

Η πολιτική των «Queer» είναι πολύ πρόσφατη, θα έλεγα, για να έχει επηρεάσει οποιαδήποτε από αυτές τις κατηγορίες. Και θα ήταν εξαιρετικά περιοριστικό να αποδώσουμε μια μοναδική έννοια σε όλους όσους εκφράζονται μέσω αυτών. Αυτό, ωστόσο, μας θέτει ένα νέο πρόβλημα: όχι μόνο πρέπει να σκεφτούμε πώς οι κατηγορίες φύλου μας ενσωματώνονται στις πολιτικές που εναντιωνόμαστε, αλλά πρέπει επίσης να επανεξετάσουμε τους τρόπους αντίθεσής μας ως απάντηση στην αποτυχία τους.

Και κατά συνέπεια, οι κατηγορίες ταυτότητας που έχουμε συνηθίσει να αποδίδουμε στους εαυτούς μας πρέπει επίσης να επανεξεταστούν. Αυτό ίσως συνεπάγεται έναν απίστευτο πόνο, που θα μας οδηγήσει στην αίσθηση της αναγκαιότητας (ή της απαίτησης από κάποιον άλλο με κακόβουλη πρόθεση) να αποκοπούμε από αυτό που είμαστε.

Αλλά γνωρίζουμε πολύ καλά αυτό το συναίσθημα: εμείς, που αποκαλούμε τους εαυτούς μας queer, γνωρίζουμε πολύ καλά την αβεβαιότητα του πώς να αποκαλέσουμε τους εαυτούς μας, την αγωνία που μας διακατέχει όταν συνειδητοποιούμε ότι τα ονόματα που δίνουμε στους εαυτούς μας δεν είναι δικά μας ούτε μας έχουν αποδοθεί εξ ολοκλήρου, αλλά είναι το αποτέλεσμα μιας συνεχούς πάλης με τη δομή της αναπαράστασης.

Η εδραίωση συγκεκριμένων τρόπων αναπαράστασης, καταγράφει την άλυτη αντίφαση της αναπαράστασης της queerness, ότι αν υπάρχει κάποιο νόημα στο οποίο η queerness είναι μια συνθήκη του λόγου και ως εκ τούτου αποσταθεροποιεί αυτή τη δομή, η έκφρασή της θα απαιτήσει, παρ' όλα αυτά, την αναπαράστασή της ως τέτοια και αυτή η αρνητικότητα δεν μπορεί να παρακαμφθεί με την επίκληση του επιτελεστικού ως αυτού που πάντα υλοποιεί και με αυτόν τον τρόπο αποτυγχάνει να υλοποιήσει, αυτό το αναπαραστατικό σχήμα.

Δηλαδή, δεν μπορούμε να έχουμε και τα δύο: είτε η queerness βρίσκεται εκτός της αναπαράστασης -και έτσι κανένας από εμάς δεν μπορεί πραγματικά να την αναπαραστήσει- είτε η κατάσταση είναι πιο περίπλοκη, και βρίσκεται εντελώς μέσα στην αναπαράσταση, πάντα καταπιεσμένη, εξ ολοκλήρου, σε αυτό που πρέπει να αναπαραστήσει ως αντίθετο.

Η αυτοπεποίθηση των δηλώσεων για το τι είναι κάποιος -ακόμα και αν αυτό που είναι θεωρείται μια αποσταθεροποιητική ανυπαρξία που ρομαντικά νοείται ως υπερβατική της έμφυλης αναπαράστασης- είναι ένα χαρακτηριστικό του προβλήματος της αναπαράστασης που μας αφορά όλους, και όχι της queerness ως τέτοιας: το πρόβλημα θα ήταν με μια πολιτική που πιστεύει ότι έχει λύσει αυτό το ζήτημα -ανακαλύπτοντας τον εαυτό της ως προϋπόθεση της αναπαράστασης- η οποία θα ανακαλύψει, ντροπιασμένη, ότι ήταν από την αρχή εντελώς υποταγμένη στην αναπαράσταση.

Μια πολιτική της queerness θα ήταν αυτή που ζει σε αυτή την απόλυτη ψευδαίσθηση, στην αποτυχία της να αναπαραστήσει τον εαυτό της, αλλά και στην αδυναμία της μη αναπαράστασης. Αυτή η διπλή ψευδαίσθηση καταγράφεται στον λόγο για να εκφράσει την ψευδαίσθηση του κόσμου γενικά: βιώνουμε την αλήθεια του εαυτού μας μόνο τη στιγμή της αποτυχίας σε όλα όσα πιστεύαμε ότι ήμασταν.

Η αποσταθεροποίηση των κανόνων δεν αποτελεί πλέον οντολογική προϋπόθεση, αλλά μάλλον καλείται να υπάρξει ακριβώς σε αυτή τη συγκεκριμένη στιγμή, τη στιγμή του κινδύνου, όπου διακυβεύονται οι ζωές μας. Έχουμε τη δυνατότητα να είμαστε αυτοίⁱⁱ που απελευθερώνονται από την κανονικότητα, τουλάχιστον για μια στιγμή, ακριβώς επειδή οι κανόνες που έχουμε υιοθετήσει μέχρι τώρα φαίνονται πλέον να έχουν καταρριφθεί ανεπανόρθωτα.

Φυσικά, έχουμε μια ορολογία για όλα αυτά, από μια γνωστή και ευπρόσδεκτη πηγή. Η Judith Butler γράφει:

Πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι η ηθική μας απαιτεί να διακινδυνεύουμε τον εαυτό μας ακριβώς σε στιγμές αβεβαιότητας, όταν αυτό που μας διαμορφώνει αποκλίνει από αυτό που βρίσκεται μπροστά μας, όταν η προθυμία μας να καταστραφούμεⁱⁱⁱ σε σχέση με τους άλλους αποτελεί την ευκαιρία μας να γίνουμε άνθρωποι. Το να αποδομείται κανείς από τους άλλους είναι μια θεμελιώδης ανάγκη, μια αγωνία, βεβαίως, αλλά και μια ευκαιρία^{iv}: η ευκαιρία να αμφισβητηθεί, να διεκδικηθεί, να συνδεθεί με αυτό που δεν είναι ο εαυτός μου, αλλά και η ευκαιρία να συγκινηθεί, να ωθηθεί να δράσει, να στραφεί αλλού και έτσι, να εγκαταλείψει αυτό το «εγώ» που είναι αυτάρκες, ως μια μορφή κατοχής.⁵

Η πολιτική μετά την queerness δεν έχει ακόμη διαμορφωθεί, ούτε η καθιέρωσή της θα είναι ανώδυνη. Αυτό δεν την καθιστά λιγότερο εφικτή, ούτε λιγότερο επιτακτική, αν θέλουμε να νικήσουμε. Το ότι μπορούμε – και πρέπει – να είμαστε κάτι άλλο, είναι η κατάρρευση όλων των ταυτοτήτων^v που έχουν διαμορφωθεί με αυτόν τον τρόπο.

Ίσως μόνο εδώ μπορούμε να νιώσουμε το κάλεσμα ενός απελευθερωμένου μέλλοντος.

---

5 Judith Butler, 2005, *Giving an Account of Oneself*. (New York, NY: Fordham University Press). p.136

- i Σημ. Wormhole: θυμηθήκαμε την έννοια της εξαναγκασμένης ισότητας που αναπτύσσει ο A.M. Bonanno στην Κυριαρχία και Εξέγερση.

Εξαναγκασμένη ισότητα: “στην πραγματικότητα καθιστούν δυνατή την αποδοχή ενός άλλου τύπου ρατσισμού, άλλο τόσο θηριώδους και διαχωριστικού, όμως περισσότερο αποδεκτού διότι είναι σε θέση να παρουσιαστεί κάτω από μια διαφορετική μορφή από αυτόν του παρελθόντος ο οποίος προγραμματίζονταν από πλευράς των διαφόρων φασισμών που βρίσκονταν στην εξουσία. ... όπως και στο πασίγνωστο βιβλίο του Franz Fanon “Της γης οι κολασμένοι”, να δηλώσουμε ότι “ο μαύρος είναι ένας άνθρωπος σαν και μας”, είναι ήδη μια ρατσιστική δήλωση, όμως ενός διαφορετικού τύπου ρατσισμού. Γιατί άραγε ο μαύρος θα έπρεπε να είναι ένας άνθρωπος σαν και μένα; Ο μαύρος είναι ένας άνθρωπος διαφορετικός από εμένα, όμως μέσα στην διαφορετικότητά του, μέσα στην εμβάθυνση αυτής της διαφοράς, γίνεται ίδιος με μένα. Συμφωρά αν αυτός γινόταν ίδιος με μένα ασπρίζοντας το δέρμα του ή εκφυλίζοντας τις κοινωνικές του συνθήκες.

Είναι αυτό ακριβώς που θέλουν μας επιβάλουν: μια διάσταση εξαναγκασμένης ισότητας, ανοχής, ήπιας και πιθανολογικής συζήτησης στο εσωτερικό της οποίας το όλον ισοπεδώνεται και πρακτικά παραμένει διαθέσιμο έτσι ώστε να δομηθεί η μελλοντική κυριαρχία. Διότι η μελλοντική κυριαρχία είναι μια κυριαρχία συμμετοχής και ανοχής”
(A. M. Bonanno, Κυριαρχία και Εξέγερση.)

- ii Σημ. Wormhole: μια άλλου είδους ρευστότητα για την απελευθέρωση από την κανονικότητα: “Με το να αντιλαμβανόμαστε τους εαυτούς μας ως σώματα σε κίνηση, να αναγνωρίζουμε τα πάθη μας ως έχουν, δηλαδή ακαταδάμαστα στην κοινωνία των συμβόλων και της οργάνωσής τους, και με το να οπλιζόμαστε εναντίον τους, πραγματώνεται η πιθανότητα για τον καθένα να βρει την αίσθηση μιας μοναδικής και συγκεκριμένης ζωής.”
(A.M. Bonanno, Αλεξικέραυνα και κασκαντέρ)

- iii Σημ. Wormhole, Σχόλιο του A. M. Bonanno για την καταστροφή του εαυτού: “εμείς δεν μπορούμε να καταστρέψουμε ένα πράγμα εάν δεν είμαστε διαθέσιμοι να καταστρέψουμε τον ίδιο μας τον εαυτό κατά την στιγμή την οποία καταστρέφουμε εκείνο το πράγμα.”
(A. M. Bonanno, Κυριαρχία και Εξέγερση.)

- iv Σημ. Wormhole, σχόλιο του A. M. Bonanno και τον αυτοκαθορισμό και τον άλλο σε μια ομάδα συγγένειας με την έννοια της εγγύτητας που σημαίνει την καλή γνώση του άλλου, το βάθεμα της αντίληψης του ενός για τον άλλο, να ξέρεις τι σκέφτεται πάνω στα κοινωνικά ζητήματα, κλπ., χωρίς να είναι απαραίτητη η συμπάθεια ή ο συναισθηματισμός. “Ο αυτοκαθορισμός αποτελεί μια αντίθεση της αυτοδιαχείρισης. Θα το δούμε κατά τη διάρκεια αυτών των σελίδων, για την ώρα πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι η πρώτη έννοια περικλείεται μέσα στη θέληση, ενώ η δεύτερη διανοίγεται μέσα στη συγγένεια.

Η θέληση εξυψώνει τον εαυτό της και κινείται ευθεία όπως ένα τρένο, θέλει να θέλει μέχρι βάθους. Να διανοίξουμε ελεύθερους ορίζοντες στη ζωή μας σημαίνει να φτιάξουμε τους εαυτούς μας σαν μια μηχανή της πράξης, η συγγένεια αναζητά τον άλλο και είναι διατεθειμένη να τον αποδεχθεί μέχρι το πιο ευαίσθητο σημείο του.

Ο αυτοκαθορισμός είναι ένας μεγεθυντικός φακός στραμμένος στο εσωτερικό, σκάβει και καταχωρεί, όμως μονάχα αυτό που υπάρχει δεν μπορεί να φέρει μέσα αυτό που βρίσκεται έξω. Αυτό το γεγονός παράγει μια στενή αντίληψη του κόσμου, γιατί είναι ακριβής και συγκεντρωποιημένη, επιπλέον θεμελιωμένη πάνω στην κατοχή της αλήθειας.

Ο άλλος, και οι πιθανές πολυλογίες του, μου προκύπτουν μακρινά γεγονότα, δεν έχω ούτε καν την ευχαρίστηση να τον θεωρήσω έναν ανόητο, κατά συνέπεια μη συγγενή μ' εμένα. Θέτω, καθοριζόμενος από μόνος μου, ένα άλλο σταθερό σημείο από το οποίο δεν μπορώ να μετακινηθώ, είμαι εγώ που καθορίζω το παιχνίδι και η σαφήνεια και η αναμπουμπούλα των γεγονότων δεν με επηρεάζουν. Το αυτοκαθοριζόμενο πλαίσιο μου με περικλείει και με ανακουφίζει, με κάνει να νοιώθω σιγουριά. Όποιος αυτοκαθορίζεται ζει φυλακισμένος του ίδιου του εαυτού, κινείται μέσα σ' ένα έδαφος το οποίο σπέρνεται και καλλιεργείται μονάχα από τη δική του θέληση. Δεν υπάρχει τίποτ' άλλο.

Η συγγένεια με τον άλλο δεν είναι η συλλογικότητα, κατά συνέπεια ο κόσμος που κυριαρχείται από την πολιτική του κεφαλαίου, αλλά είναι ένα σημείο αναφοράς το οποίο είμαι διατεθειμένος να λάβω υπόψη μου. Δεν έχω τα πόδια στη πολιτική και το κεφάλι στην αυτοδιαχείριση, οικοδομώ μαζί με τον άλλο ένα πείραμα που θέλει να είναι διαφορετικό. Όμως σε τι πράγμα θέλω να συνίσταται αυτή η διαφορετικότητα; Αυτό είναι το ζήτημα. ...Η διαφορετικότητα είναι ακόμη παραπέρα, ακόμη μακρύτερα.

Η διαφορετικότητα είναι το χάος, η άρνηση των κανόνων, η αναρχία.”

(Α. Μ. Bonanno, Καταστροφή του κεφαλαίου και γενικευμένη αυτοδιαχείριση)

- v Σημ. Wormhole, Σχόλιο του Α.Μ. Bonanno για την ριζοσπαστική άρνηση κάθε ταύτισης στο άρθρο του με τίτλο”Αλεξικέραυνα και κασκαντέρ”: *“Αν θέλουμε να είμαστε επαναστάτες δηλαδή, αν θέλουμε να ζήσουμε την εφικτή περιπέτεια της ζωής σύμφωνα με τα υλικά μας πάθη και τις ζωτικές μας αισθήσεις, σημαίνει να αρνηθούμε ριζοσπαστικά κάθε ταύτιση με τις κοινωνικές κατηγοριοποιήσεις του κεφαλαίου, με κάθε ταυτότητα, κάθε προσχεδιασμένη και φαντασιακή μάσκα, που αποκρύπτει και μυστικοποιεί τη δυναμική της ζωής.”*

